

תפארת רפאל

מיסודו של הראשון לציון מרן רבנו עובדיה יוסף צוק"ל

עלון תורה והלכה לכל בני המשפחה

יוצא לאור ע"י תלמוד תורה ומפעלי חסד
"תפארת רפאל" עטרת שרה
ע"י רב רפאל צבי בן פנחס צ'ל ע"י ש"ס צבי בן דניאל ע"ה

פְּרָשַׁת: נְצִבִים - וַיֵּלֶךְ

עלון מס': 1,815 | תש"פ

ליקט וערך: הרב רפאל זבחי שליט"א
רב בק"ק "תפארת רפאל" תל-אביב

העלון נוסד בשנת תשמ"ה (1985)
בידי הרב שלמה זבחי שליט"א

תוכחה מתוך אהבה, משפיעה!...

"וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה, וַיְדַבֵּר אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל" (לא, א). וילך, לאן הלך? בתרגום יהונתן כתב, שעלה לבית המדרש, שם נועדו אליו כל ישראל. רבינו הרמב"ן זצ"ל כתב, שיצא ממחנה הלויים למחנה ישראל, לכבדם, כמי שמבקש להיפרד מחברו. רבינו אברהם אבן עזרא זצ"ל כתב, שהלך לכל שבט ושבט, לברכו. וה"כלי יקר" פירש, שהלך מאוהל לאוהל, ממשפחה למשפחה. כדי לחזק, כדי לעורר, כדי להשפיע יותר! כל זה קורה ביום אחד, ז' באדר. זהו היום בו עומד משה מול כל עדת בני ישראל ואומר את המילים, "אתם נצבים היום כלכם", זהו היום של משה רבנו. למעשה היה צריך להתחיל את חומש 'דברים' במילים האלה, אלא שאין מוקדם ומאוחר בתורה. ביום הזה משה רבנו כותב שלושה-עשר ספרי תורה, הולך ומוסר אותם לכל שבט ושבט, "וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה, וַיְדַבֵּר אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל" (את הספר השלוש עשרה נתן ללוויים שישימוהו בארון הברית). משה אומר לכולם, צריכים אתם לקיים את כל התורה כולה. בתחילתו של חומש 'דברים' משה רבנו אוסף את כל העם כדי לומר להם דברי תוכחה, והתכלית של התוכחה זה להעלות את העם למדרגה רוחנית שיהיו מסוגלים לשמור את הברית עם הקדוש ברוך הוא. במעמד הזה הייתה אהבה ואחדות כל כך גדולים, כמו במעמד הר סיני. כולם אהבו את התוכחה של משה רבנו, בלי עוררין.

מסופר על הגאון רבי אברהם פטאל זצ"ל, (חמיו של מרן רבינו עובדיה יוסף צוק"ל), שנולד לפני יותר ממאה שנה בעיר חלב שבסוריה, ומילדותו הקדישוהו הוריו לחיי תורה ועשה חייל בלימודיו. בשנת תרצ"ו עלה ארצה והשתקע בשכונת נחלאות בירושלים. הוא פנה מיד להמשיך בחינוך הנוער בו השקיע את כל מרצו עוד בחו"ל, וכינס את ילדי השכונה ללימודים בתלמוד התורה אותו ניהל, מלבד שיעורי התורה אותם השמיע בבתי כנסת שונים בירושלים. גם בשבתות היה דורש ברבים, ובלכתו לאותן דרשות אירע המעשה הבא. בסמוך לבית הכנסת גר יהודי חילוני "להכעיס", שהיה עומד ומעשן בשבת קודש ברחובה של ירושלים. כשראה את הרב הולך לדרשה, התקרב אליו ונשף בפניו את עשן הסיגריה! מלוויו של הרב ביקשו להוכיחו ולגעור בו, אבל הרב אמר לו בנועם: "הקדוש ברוך הוא יחזיר אותי ואותך בתשובה שלימה". הדבר חזר ונשנה בכל שבת. הלה התגרה, והרב אמר בנועם: "ה' יחזיר אותי ואותך בתשובה שלימה לפניו". שבת אחת לא עמד אותו אדם בדרכם. לאחר הדרשה, כאשר הרב ביקש לשוב לביתו, נתקל בו ברחבת בית הכנסת. התעלם ממנו והלך לביתו בחברת מלוויו - והנה הלה פוסע אחריהם. הרב נכנס לביתו, ואותו יהודי מבקש להיכנס אחריו. חשש הרב שהלה מבקש לנקום בו על דבריו שהוא יחזור בתשובה, ורמז למלוויו שישארו עימו. נשארו, וגם אותו יהודי. בחדר שררה דממה מתוחה. הלה הפך אותה, באומרו בקול רוטט: "כבוד הרב, אתה מכיר אותי?" תמה הרב, ושאל: "מה רצונך?". "כבוד הרב, באתי לבשרך כי ניהמתי על מעשי, וחזרתי בתשובה. בזכותך. אותה תשובה שלך שנאמרה בהבלגה, באהבה, שה' יחזיר אותי ואותך בתשובה, חילחלה בנפשי. אמרתי לעצמי: "אתה מתגרה בו, והוא - לא זו בלבד שאינו משיב מלחמה. אלא כולל את עצמו ואותך יחדיו, בקטיגוריה אחת. הוא רואה בך אח וחבר, כדאי להסתפח אליו. והנה אני כאן - רבי, הורני את דרך התשובה!"

רבתינו מצאו הנהגה זו בתחילת פרשתנו. בספר "אהבת חיים" הביא בשם "פניני התורה", שהרוצה להוכיח אחרים יכלול עצמו עימם. כמו שנאמר: "הוכח תוכיח את עמיתך - ולא תשא עליו (לבדו) חטא", אלא תכלול את עצמך. וזהו: "וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה, וַיְדַבֵּר אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל", דיבור הוא לשון קשה, דברי תוכחה. אבל משה רבינו לא ניצב מולם אלא הלך אליהם וכלל עצמו עימם, וכך השפיעו דבריו ועשו פירות.

אתם נצבים היום (כט, ט) - היום, אותיות ה' יום רומזו לחמשת הימים בהם עומדים בדין: שני ימי ראש השנה, יום כיפור, הושענא רבא ושמחת תורה. **נצבים** - ראשי תיבות: נותן צדקה בשמחה ינצל ממות.

שרש פרה ראש ולענה (כט, יח) - ראשי תיבות שופר. מלמד שקול השופר יש בכוחו לעורר הלבבות לתשובה, כמו שנאמר: **היתקע שופר בעיר**, ולעקור שורשים רעים של ראש ולענה. (שמנה לחמו)

הקהל את-העם האנשים והנשים והטף (לא, יב) - אנשים, נשים, טף ראשי תיבות **טנא**, בגימטריא 60, וכן בברכת כהנים יש 60 אותיות, ובשישה סדרי משנה 60 מסכתות, כדי שתחול הברכה וקדושת התורה על כולם. (בן איש חי).

ולמדה את-בני-ישראל שימה בפייהם (לא, יט) - שימה בגימטריה שנה, לרמז שמסיימים את התורה מדי שנה. (שמנה לחמו)

שנון

יהודי שנכשל בעבירות רבות, בא לפני רבי נפתלי מרופשיץ כדי לקבל ממנו דרך תשובה. התבייש האיש לגלות לרבי שהוא בעל עבירה מופלג ומפני זאת הסתיר את האמת, התחכם ואמר: "רבי, יש לי חבר קרוב שמבקש תשובה על עבירות רבות שעשה, ובוש הוא לבוא בעצמו אל הרבי, ולכן שלח אותי לקבל דרך תשובה". הבין הרבי בפיקחותו כי השואל הוא החוטא בעצמו, חיך ואמר: "תמוה בעיניי, מפני מה לא בא חברך בעצמו וסיפר, כי חברו שלח אותו..."

מושגים ביהדות

ב"ה באלול, התמנה שמעון התרסי, אחד מחמשת בניו של מתתיהו כהן גדול, לכהן גדול ונשיא ישראל, ומימיו החלו למנות את שנות נשיאותם של מלכי בית חשמונאי.

בכ"ד באלול ג'ת"ח, החלו זרובבל בן שאלתיאל ויהושע בן יהוצדק הכהן, את בניית בית המקדש השני שנסתיים לאחר ארבע שנים בשנת ג'ת"ב.

כ"ה באלול, הוא היום הראשון לבריאת העולם ובו נברא האש והמים, השמיים והארץ והאורה. לשיטת רבי יהושע היה זה בכ"ה באדר, כי לשיטתו בניסן נברא העולם.

בכ"ה באלול ג'תכ"ז, סיים נחמיה את בניית חומות ירושלים, אותן הקים בחמישים ושניים ימים בלבד. בזכות יום זה, לא נפל חודש אלול בגורלו של המן שהפיל, להשמיד בו ח"ו את כל היהודים.

רבים נוהגים לעלות בכ"ה באלול למירון ואומרים שהוא יום פטירת רבי אלעזר בן רשב"י, אולם אין מקור למנהג זה והמקור היחיד הוא דברי חז"ל שבערב יום הכיפורים הובא למנוחות במערת אביו. ייתכן שהטעות נבעה מכך, שהספרדים נהגו להתכנס פעמיים בציון הרשב"י ולסיים את ספר הזוהר, ואחד המועדים היה בכ"ה באלול שבו היו עורכים סעודה גדולה.

סיפור השבוע

"ובחרת בחיים" (ל, יט)

רבי חיים חזקיהו מדיני, בעל ה"שדי חמד", שהיה מגדולי האחרונים סיפר על עצמו, כי בצעירותו לא הצטיין כלל בכישרונות מיוחדים, אולם הוא זכה בכישרון בזכות מעשה שהיה. **בהיותו אברך צעיר**, למד רבי חיים בכולל אברכים שהחזיק גביר אחד. אחד האברכים קינא ברבי חיים על שקדנותו המופלאה, ומתוך קנאה שיחד את המשרתת הערביה, שתפרסם על רבי חיים עלילת שקר, כאילו עובר הוא עבירות בסתר. הערביה הסכימה ופירסמה ברבים את הדבר. בעקבות הסיפור נגרם חילול ה' גדול, אולם רבי חיים עדין הנפש, לא מצא עוז בנפשו להילחם בשמועות הרעות, משום כך נאלץ לעזוב את העיר בבושה. לאחר זמן מה באה הערביה אל רבי חיים, הביעה חרטה בפניו וביקשה את סליחתו. ברצותה לפייס את רבי חיים, אמרה הערביה, כי היא מוכנה לפרסם ברבים כי אותו אברך קנאי שילם לה כסף כדי להעליל עליה שפלה על רבי חיים. **מה אעשה?** - **חשב רבי חיים בלבו - כיצד לנהוג?** מצד אחד זו הזדמנות טובה לטהר את שמי, ולפרסם ברבים את חפותי. אולם מצד שני... הרי חילול ה' כבר נגרם, ועתה אם יפורסם הדבר ויוודע כיצד התנהג אותו אברך, ייגרם חילול ה' בשנית... כמו כן לאברך זה יגרם עלבון נורא... לא! - החליט רבי חיים ואמר למשרתת: אל תגלי דבר! באותה שעה - סיים רבי חיים את סיפורו - זכיתי מן השמים, והרגשתי כיצד מעיינות החוכמה נפתחים לפני, וזכיתי לסיעתא דשמייא מרובה והיא שהביאתני עד הלום.

מפניני מרן הגר"ע יוסף זצוק"ל

"אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלהיכם... כל איש ישראל" - מדוע נקראים בני עדות המזרח 'ספרדים'?
מרן רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל בהקדמתו לספרו "טבעת המלך" על הרמב"ם, הזכיר את הביקור שעשה במדינת ספרד, וזה לשונו: והנה כאשר ביקרתי בחודש טבת תשל"ח בספרד לפי הזמנת קהילת ישראל שם, נפגשתי עם מלך ספרד חואן קרלוס, וקבל אותנו בכבוד גדול, ונשאלתי מהמלך האם יש הבדל בתורת ישראל בין האשכנזים לספרדים, השבתי שבעיקר דיני התורה אין הבדל כלל בין האשכנזים לספרדים, כי תורה אחת ומשפט אחד לכלנו, ורק במנהגים שאינם מעיקרי היהדות ישנם הבדלים. ושאל כמה ספרדים יש במדינת ישראל, עניתי שכמחצית האוכלוסיה בישראל הינם ספרדים, הכוללים בתוכם עדות המזרח יוצאי מדינת בבל, מצרים, מרוקו, וסוריה, ותימן, שכולם נמנים על הספרדים. שאל המלך, ומדוע נקראים כל עדות המזרח ספרדים? **השבתי לו**, כי כל המנהגים בעניני ההלכה מיוסדים על פי דעתו של הרמב"ם הספרדי, בספרו ה"יד החזקה", שהוא הפוסק הגדול של כל עדות המזרח במשפטיו ובחוקותיו, ולאורו הולכים כולם, ואומתינו אומה בתורתה, לפיכך נקראים כולם ספרדים. וייתב הדבר בעיני המלך הספרדי, וראה זאת כמחמאה וכבוד למדינת ספרד שממנה האיר זרח הרמב"ם הפוסק לכל עדות המזרח.

יוסף חכמה

מקום שבעלי תשובה עומדין... - "אתם נצבים היום כלכם" - לפני יום הדין. פרשת "ניצבים" נקראת תמיד בשבת שלפני ראש השנה - יום הרת עולם. נאמר בתורה **"ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקלו"** מביאה הגמרא (ברכות לד.): "אמר ר' אבהו מקום שבעלי תשובה עומדין צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד". נשאלת השאלה: איך יתכן שבעל תשובה יעבור במעלתו את הצדיקים הגמורים? **התשובה תובן על פי משל למה הדבר דומה:** מלך אחד החליט להתחפש לעני ולראות איך עמו מתנהג ומה הוא חושב עליו. תוך שהוא משוטט בבגדי קבצן נתקל בחבורת גזלנים אכזרים. בני החבורה רצו להזיקו אך לפתע קם אחד מהם שנכמרו רחמיו על הקבצן והגן עליו בחירוף נפש, ואף הצליח להבריחו אל מקום מבטחים. שב המלך לארמונו ועשה סעודה הודיה, והזמין את כל השרים והנכבדים ואף את הגולן שהצילו. הזמין והושיבו בין השרים. הגולן לא הרגיש בנוח עם בגדים פשוטים לשבת בין נכבדים שכאלו, ואף הם לא חשו בנוח עמו והתפלאו ביניהם - מיהו האיש שיושב עמם. משהרגיש זאת המלך קרא לגולן והושיבו על ידו בכבוד רב, ואף סיפר להם את ההצלה שבאה לו בזכות הגולן הזה. **כן הוא הנמשל:** בתורה נאמר: **"ושבת עד ה' אלוקיך"**. כאשר אדם חוזר בתשובה הרי הוא מתקרב אל הקב"ה כאותו גולן שבהצלת המלך זכה שהמלך ימליך אותו על כל המדינה, כך החוזר בתשובה ה' מעלה אותו בדרגה מעל כל הצדיקים, הרי שאין מעלה גדולה מזו.

ספר הסליחות המהודר "ברכת רפאל"

הוצא לאור על ידי מוסדותנו עם שינויי הנוסחאות המדויקות כפי שהורה לנו מרן רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל. ספר הסליחות נדפס ללא מטרת רווח, ואלפי ספרי סליחות חולקו בכותל המערבי ולאחרים הקדושים ברחבי הארץ. **ניתן להשיג במחיר עלות במוקד "תפארת רפאל" 1800-260-260**

תמונות גדולי ומאורי ישראל **"והיו עיניך ראות את מוריד"** (ישעיהו ל"ב)

ראש מועצת חכמי התורה וראש ישיבת "פורת יוסף" רבינו שלום כהן שליט"א מנשק את ידי הראשל"צ מרן רבינו עובדיה יוסף זצ"ל

הראשל"צ רבינו אליהו בקשי דוון זצ"ל, מרן הגר"ע יוסף זצ"ל, והרב שלום משאש זצ"ל רבה של ירושלים, במעמד אמירת 'סליחות' בכותל המערבי

הראשון לציון מרן רבינו עובדיה יוסף זצ"ל עם מורנו הרב מאיר מאזוז שליט"א ראש ישיבת "כסא רחמים"

אמרת השבוע

"התשובה הראשית שמאירה את המחשכים מיד, היא שישוב האדם אל עצמו, אל שורש נשמתו, ומיד ישוב אל האלוקים" (הרא"ה קוק)

עשה לך רב

מדור ההלכה על פי הראשון לציון
הגאון מרן רבינו עובדיה יוסף זצוק"ס

מהלכות ערב ראש השנה

- א. יש נוהגים להתענות בערב ראש השנה. ומי שנהג להתענות בערב ראש השנה, ועשה כן ג' שנים ורוצה לבטל מנהגו לגמרי מטעמי בריאות וכדומה, צריך לעשות התרה על מנהגו הקודם. אבל אם אינו מבטל מנהגו לגמרי, אלא רק לאותה שנה בלבד, אינו צריך לעשות התרה כלל. המתענים בערב ראש השנה ואירע להם סעודת מילה, וכיוצא בזה, רשאים לאכול, וכל שהוזמן על ידי בעל הברית רשאי לאכול שם, ואינו צריך התרה, כי על דעת כן לא נהגו מעולם להתענות. וגם אין צריך לפרוע תעניתו.
- ב. בערב ראש השנה, אין אומרים וידוי ונפילת אפים בשחרית כמו בשאר ערב יום טוב. אבל באשמורת הבוקר בסליחות אומרים וידוי ונפילת אפים, אפילו הגיעו אליהם אחר עלות השחר, קודם הנץ החמה. וכל שכן שאומרים וידוי ונפילת אפים במנחה שלפני יום ערב ראש השנה. וכן אין אומרים בערב ראש השנה מזמור יענך ה' ביום צרה, ומזמור תפלה לדוד, וכמו שנוהגים כן בכל ערב יום טוב. כמו כן אין תוקעים בשופר בערב ראש השנה, ובמיוחד בבית הכנסת. ואם עדיין צריך התקוע להתלמד לתקוע, יעשה זאת בחדר סגור.
- ג. יש נוהגים ללכת בערב ראש השנה לבית הקברות להשתטח ולהתפלל על קברי הצדיקים. והמנהג בירושלים ללכת לבית הקברות בערב ראש חודש אלול [ובערב ראש חודש ניסן], נוסף על ימי פקודת השנה. ואף שיש מצוה להשתטח על קברי הצדיקים, היינו דוקא באופן שאינו מתבטל מעבודת ה' ומלימוד התורה. ויזהר שלא ישים מגמתם אל המתים, אלא יתפלל שהשם יתברך יתן לנו רחמים בזכותם, ושהנפטרים יהיו מליצי יושר עלינו, ויבקשו רחמים עלינו לפני הקדוש ברוך הוא. (יש להזהר את הכהנים שאסור להם בהחלט ללכת לבית הקברות, ואסור להם להשתטח על קברות הצדיקים, כגון במירון וכדומה).
- ד. מנהג ישראל להסתפר בערב ראש השנה לכבוד החג. ולובשים בגדים מכובסים ומגוהצים לכבוד יום טוב, להראות שאנו בטוחים בחסדי השי"ת שיוציא לאור משפטינו לחיים טובים ולשלום.
- ה. נוהגים לטבול במקוה בערב ראש השנה לכבוד החג [משום קרי], וטבילה זו אינה מן הדין, ולכן אין צריך לדקדק בה שכל גופו ושער ראשו יהיו נקיים מדברים החוצצים בטבילה, וכן פשט המנהג, שאין דבר אלא מדת חסידות ומנהג יפה בלבד, ולכן אסור לברך על טבילה זו, והמברך עון ברכה לבטלה בידו. ונכון לטבול אחר שעה המישית, ולכל הפחות אחר שיאיר השחר. אם אינו יכול לטבול במקוה מאיזה סיבה, נכון שישפוך על גופו תשעה קבין מים, והוא לערך שתיים עשרה ליטר ושש מאות גרם. ואפשר לעשות זאת גם על ידי מקלחת, שיעמוד תחת הסילון של המקלחת כשהברז פתוח, עד שישער שכבר נשפכו על גופו מים בשעור ט' קבין, ואין צריך שיהיה כח גברא לזה. וברור שאין הבדל בזה בין במים צוננים למים חמים.
- ו. נוהגים לעשות התרת נדרים ביום ערב ראש השנה, שהוא יום כ"ט אלול. ובערב יום הכפורים. ודורשי רשומות רמזו על זה, "לא יחל דְּרֹבּוּ כְּכֹל" סופי תיבות אלול. והוא רמז על דרשת חז"ל (בחגיגה יא.) לא יחל דברו, הוא אינו מיחל, אבל אחרים מחלין לו. וטוב לעשות ההתרה לכתחלה על ידי עשרה ששונים הלכות. על פי מה שאמרו בנדרים (ח.) נידוהו בחלום צריך עשרה בני אדם להתיר לו. והוא דתנו הלכתא. וכתבו האחרונים, שמנהג ההתרה בערב ראש השנה, הוא על פי מה שאמרו בוזהר (פר' פקודי דף רמט ע"ב), "דמי שנתחייב נזיפה או נידוי בבית דין של מעלה, ישאר בנידויו ארבעים יום, ואין תפלתו נשמעת".
- ז. יש אומרים שמי שנדר ולא זכר תוך כדי דיבור של הנדר, שבטל כל הנדרים שעתיד לנדור, אף על פי כן הפרת נדרים שעושים בערב ראש השנה מועילה לו. והנכון לעשות הפרת נדרים על נדרו כדת. וכשעושים התרת נדרים בערב ראש השנה, ראוי לעשותם בעשרה משום נדרי חלומות.

המונים לפי לוח "אור החיים" המבוסס על פסקי מרן הגר"ע יוסף זצ"ל

פְּרֶשֶׁת הַשְּׁבוּעַ נְצַבִּים - וַיִּלֶךְ

הַפְּטָרָה

"שֵׁשׁ אֲשֵׁישׁ" יִשְׁעִיה סא'

יְרוּשָׁלַיִם	תֵּל אַבִּיב	חִיפָה	בֵּאר שֶׁבַע
6:35	6:32	6:34	6:33
7:24	7:22	7:23	7:23
8:10	8:07	8:09	8:08

עלון השבוע לזכות הגברת הנכבדה
מרת זהבה בת יפה תחי'
ובעלה הרב ראובן בן הרב שלמה הי"ו
יהי רצון שיראו נחת מכל יוצאי חלציהם מתוך בריאות
ופרנסה טובה, ושתתחדש עליהם שנה טובה ומבורכת - אמן

- תלמוד תורה לנשים
- שיעורי תורה ויהדות לבנות
- כלל וכלת מדרש
- בגדים תורניים
- קידוש החוקים
- מבין הנצחית ספרים וחקי סתבי יד
- הצגה לחובות החילים בבית
- עזרה לנזקקים
- חידושי רוביני לנשים חרדים
- מוקד עולמי לאמירת החילים
- שמעון תרמי

לקבלת העלון בדואר - במייל או לתגובות: refael260@gmail.com

הנצחה לזכר יקירכם ותגובות - נא לשלוח לתלמוד תורה ומפעלי חסד "תפארת רפאל"
חמשרד: רח' קפלנסקי 1, קרית שלום, ת.ד. 12015 תל אביב, טל. 1-800-260-260